

Sinisen biotalouden rahoituksen hakuohje

Johdanto

Pääministeri Sipilän strategisen hallitusohjelman toimenpidesuunnitelmassa on varattu yhteensä 5 miljoonaa euroa sinisen biotalouden kärkihankkeen edistämiseen. Biotalous ja puhtaiden ratkaisujen ministerityöryhmä hyväksyi 25.11.2016 sinisen biotalouden kansallisen kehittämissuunnitelman (<http://mmm.fi/biotalous/sininen-biotalous>). Maa- ja metsätalousministeriö asetti 1.2.2017 ohjausryhmän kansallisen kehittämissuunnitelman toimeenpanoa varten.

Sinisen biotalouden ensimmäinen hakumenettely järjestettiin 22.5–14.7.2017. Rahoitusta oli käytettävissä enintään 1 500 000 euroa. Hakemuksia tuli yhteensä 60, joista päätettiin rahoittaa kymmenen hanketta. Rahoitettavista hankkeista neljä liittyvät vesialan kansainvälistymiseen, neljä vesistömatkailuun sekä kaksi vesistöissä olevien ravinteiden hyödyntämiseen (maa- ja metsätalousministeriön päätös 24.1.2018).

Ohjausryhmän ehdotuksesta maa- ja metsätalousministeriö avaa toisen sinisen biotalouden hakumenettelyn, johon tulevien hanke-ehdotusten rahoittamiseen on varattu enintään 1 000 000 euroa. Käynnistyvässä haussa hakuteemaan on huomioitu Sinisen biotalouden kansallisen kehittämissuunnitelman tavoitteiden ohella ensimmäiseen hakumenettelyyn tulleet hanke-ehdotukset ja haussa rahoitetuksi päätyneiden hankkeiden sisältö.

Käynnistyvän haun teemana on *digitalisaation hyödyntäminen sinisen biotalouden ratkaisuissa*. Haun tavoitteena on edistää uuden teknologian ja datan laajemman ja älykkäämmän sekä alustatalouden kaltaisten uusien teknologioiden ja ratkaisujen hyödyntämistä erityisesti vesiturvallisuuden parantamisessa sekä vesiluonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvassa liiketoiminnassa. Haun tarkoituksena on tunnistaa ja löytää keinoja, jotka uudistavat nykyisiä toimintatapoja ja luovat siniseen biotalouteen perustuvaa kasvua teknologisen kehityksen tarjoamien mahdollisuuksien avulla.

Maa- ja metsätalousministeriö pidättää oikeuden neuvotella hankkeiden sisällöstä sekä mahdollisesta yhdistämisestä. Jos hankkeet eivät ole riittävän laadukkaita, ministeriöllä on oikeus olla hyväksymättä mitään hankkeita.

Haun teema

Digitalisaation hyödyntäminen sinisen biotalouden ratkaisuisa

Kokonaisvaltaisessa vesivarojen hallinnassa ja vesiturvallisuuden edistämässä pyrkimyksenä on vesivarojen oikeudenmukainen ja tasapuolinen käyttö, veteen kytkeytyvien tavoitteiden yhteensovittaminen sekä tulvien, kuivuuden ja pato-onnettomuuksien kaltaisten uhkien torjunta. Julkisen, yksityisen sekä kolmannen sektorin kumppanuudet ovat avainasemassa veteen kytkeytyneiden kansainvälisten ja kotimaisten kestävyysaasteiden ratkaisemisessa.

Vesivarojen hyvä hallinta, vesiosaamisen ja vesiluonnonvarojen monipuolisen hyödyntämiseen perustuvien tuotteiden ja palveluiden kehittäminen edellyttää kattavaa, ajantasaista, yhteensopivaa ja avointa tietoa vesiluonnonvaroista. Teknologian nopea kehitys on luonut kasvavia mahdollisuuksia niin vesivarojen hallintaan, vesiluonnonvarojen hyödyntämiseen kuin vesihuollon kannattavuuden ja erityistilannevalmiuksien parantamiseen.

Teknologian kehityksessä mukana pysyminen ja edelläkävijyys on välttämätöntä kilpailtaessa kansainvälisillä markkinoilla. Tiedon ja massadatan älykkään hyödyntämisen, automaation sekä alustatalouden kaltaisten uusien teknologioiden avulla voidaan saada aikaan ratkaisuja, kasvua sekä vauhdittaa sopeutumista toimintaympäristön muutoksiin. Haussa toivotaan hakemuksia erityisesti alla oleviin aihepiireihin. Alla kuvatut teemat eivät kuitenkaan ole poissulkevia.

Vesihuollon kannattavuuden ja riskien hallinnan parantaminen: Vesihuollon järjestelmissä ja prosesseissa on kiinnitettävä yhä enemmän huomiota vesi- ja energiatehokkuuteen sekä ravinteiden kierrätykseen. Kasvavaa tarvetta liittyy myös vesihuoltoverkon vuotojen vähentämiseen, saneerauksen suunnitteluun, optimointiin ja toteutukseen sekä erilaisten häiriötilanteiden ehkäisyyn ja hallintaan.

Talouden läpinäkyvyyteen, asiakkaiden tarpeiden huomioon ottamiseen sekä käsittelyvaatimuksiin kohdistuu uudenlaisia odotuksia. Lisäksi omistajuuden ja operoinnin kehittyminen sekä osatoimintojen eriytyminen ja alan kansainvälistyminen luovat yhtäältä uusia mahdollisuuksia, toisaalta myös haasteita. Hajanainen, paljon pieniä laitoksia sisältävä laitoskenttä on haavoittuvainen ja haja-asutusalueilla kiinteistökohtaiset ratkaistut yleistyvät.

Vesiluonnonvarojen mittaaminen, kartoitus ja tilan ennustaminen: Kansallisia ja kansainvälisiä liiketoimintamahdollisuuksia liittyy sekä itse tiedon tuottamiseen että sen hyödyntämiseen. Mittausteknologian, perinteisten ja uusien kaukokartoitusmenetelmien sekä tietojen yhdistämisen ja analysoinnin tarjoamia mahdollisuuksia ei ole riittävästi hyödynnetty. Myös kansalaisten sekä muiden toimijoiden valjastaminen tiedon tuottajaksi on vielä alkumetreillä.

Hydrologisten suureiden kuten vedenkorkeuden, virtaaman, lämpötilan, roudan, lumen ja jäänpaksuuden seuranta perustuu pitkälti perinteisiin menetelmiin, vaikka uuden teknologian hyödyntämisestä on jo esimerkkejä sekä kansainvälisesti kasvavaa kysyntää. Vesiluonnonvarojen monipuolinen käyttö ja hoito sekä näihin liittyvät turvallisuuskysymykset vaativat tuekseen myös erilaisia vedenalaisia mittauksia kuten vesistöjen pohjanmuotojen sekä pato- ja muiden vesirakenteiden kartoituksia. Vesistöissä olevan biomassan ja ylimääräisten ravinteiden hyödyntäminen edellyttää tietoa niiden määrästä ja esiintymisestä. Kaupunkialueilla on kiinnitettävä yhä enemmän huomiota hulevesien hallintaan, johon tarvitaan nykyistä tarkempaa tietoa esimerkiksi hulevesien virtausreiteistä ja vesien pidättämiseen sopivista painanteista ja imeytysalueista.

Vesivarojen hyvän hallinnan sekä vesiturvallisuuden edistäminen: Hyvän hallinnan ja vesiturvallisuuden perustana tarvitaan aluekohtaista tietoa vesivaroista, niiden muutoksista ja yhteiskunnallisista kytkennöistä. Tietoa jalostamaan ja jakamaan sekä päätöksentekoa tukemaan tarvitaan myös työkaluja, sähköisiä palvelualueita ja palveluita. Tiedon ja palveluiden tulee ylittää niin hallinnollisia kuin temaattisia rajoja.

Teknologian nopea kehitys mahdollistaa esimerkiksi vesistömallinnuksessa ja sen taustalla olevassa havainnointijärjestelmässä sekä vesitilanne- ja tulvavaroitustiedon jakelussa aikaisempaa tehokkaamman toiminnan. Uuden teknologian avulla voidaan parantaa esimerkiksi tiedon alueellista ja ajallista kattavuutta sekä palveluiden ja tuotteiden käyttäjälähtöisyyttä. Tiedon määrittelyä, yhteiskäyttöisyyttä ja yhteistoimintaa parantamalla avataan uusia mahdollisuuksia muiden toimijoiden hyödynnettäväksi sekä hyödynnetään aiempaa paremmin muissa prosesseissa syntyvää tietoa.

Vesitilannetiedon saatavuudessa ja tulva-, kuivuus- sekä vesirakenteiden häiriötilanteista varoittamisessa on kehitettävää. Nämä tiedot ja niihin perustuvat palvelut ovat tärkeitä niin yhteiskunnan turvallisuus- ja kriittisten toimintojen kuin vesiluontopalveluiden näkökulmasta. Nykyiset palvelut eivät kuitenkaan vastaa riittävästi langattomia palveluita koskeviin odotuksiin. Myös esimerkiksi tietojen visualisoinnissa ja automaatioissa sekä eri palveluiden integroinnissa toisiinsa on parannettavaa.

Rahoitettavissa hankkeissa voidaan parantaa vesiluonnonvaratiedon tuottamista ja hyödyntämistä, luoda tai kokeilla uusia palveluinnovaatioita, digitaalisia palvelualueita tai liiketoimintamalleja. Erityisesti haetaan toimialaa uudistavia, yhteistyötä lisääviä sekä vientimahdollisuuksia sisältäviä konkreettisia hankkeita.

Hakuteemassa haettavat digitaaliset ratkaisut sekä niihin liittyvien liiketoimintamahdollisuuksien parantaminen voivat kytkeytyä esimerkiksi seuraaviin aiheisiin:

- mittausteknologian hyödyntäminen, uudet älykkäät ja kustannustehokkaat mittalaitteet
- perinteisten ja pienten miehittämättömien kaukokartoitusteknologioiden hyödyntäminen,
- omaisuuden älykäs hoito, kuten verkostojen digitalisaatio, älykkäät putket, tosiaikainen riskien hallinta ja hajautetut tai integroidut älyratkaisut,
- mobiiliteknologia ja -palvelut, visualisointityökalut,

- alustatalouden ja pilvipalveluiden hyödyntäminen sekä digitaalisten järjestelmien kytkennät,
- massadatan keruu ja älykäs hyödyntäminen,
- kehittyneet laskentamenetelmät, koneoppiminen ja tekoälyn hyödyntäminen,
- älykkäät varoitus-, ennuste-, optimointijärjestelmät sekä päätöksenteontukijärjestelmät.
- kansalaishavainnoinnin ja muiden toimijoiden tuottaman tiedon hyödyntäminen digitalisaation keinoin.

Rahoitusta voivat hakea mm. yritykset, järjestöt ja julkiset toimijat. Hyödyn on kohdistuttava useille yrityksille/yritysryhmälle. Hakumenettelyn puitteissa ei rahoiteta yksittäisten yritysten viennin edistämiseen tähtäviä toimenpiteitä.

Hakemusten arviointi

Tuen myöntäminen perustuu harkintaan sekä arviointiin hakemusten odotetusta vaikuttavuudesta ja innovatiivisuudesta sekä kustannustehokkuudesta. Rahoitettavan hankkeen tulee olla laadukas ja toteuttamiskelpoinen. Hakemusten vaikuttavuutta ja innovatiivisuutta arvioidaan erityisesti alla olevien kriteerien perusteella.

1. Eri alojen osaamisen yhdistyminen tai palvelukonseptien, teknisten ratkaisujen ja sovellusten uutuus
2. Kumppanuudet julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kesken
3. Ratkaisun elinkelpoisuus, monistettavuus ja laajennettavuus
4. Kansainvälisen liiketoiminnan potentiaali
5. Vaikutus ympäristön tilaan

Eduksi katsotaan, jos hanke valmistuu vuoden 2019 loppuun mennessä.

Hakumenettely

Hakuaika päättyy 15.5.2018. Rahoitusta haetaan avustushakemuksella ja siihen tulee liittää tarkempi hankesuunnitelma, jonka pituus on enintään 15 sivua.

Hakemukset on jätettävä viimeistään haun päättymispäivänä kirjallisesti klo 16.15 mennessä Etelä-Savon ELY-keskukseen osoitteeseen:

Etelä-Savon ELY-keskus
Kirjaamo
PL 164, 50101 Mikkeli

Lisätietoja antaa:

Etelä-Savon ELY-keskus: Esa Pekonen, rahoitusasiantuntija, puh. 0295 024 159,
esa.pekonen@ely-keskus.fi

Maa- ja metsätalousministeriö: Heidi Alatalo, suunnittelija, puh. 0295 162 046,
heidi.alatalo@mmm.fi

Rahoituksen suuruus ja yleiskulut

Tuen määrä on harkinnanvarainen. Tuen määrä voi olla enintään 80 % yleishyödyllisissä hankkeissa ja enintään 50 % yksittäisiä yrityksiä hyödyttävissä hankkeissa. Hakijan omarahoitusosuus katsotaan eduksi.

Hakijan tulee esittää tositteet muodostuneista kuluista.

Hakija voi esittää kiinteämääräisen rahoituksen soveltamista (ns. flat rate) hankkeen yleiskustannusten korvaamisessa. Tällöin todellisten kustannusten ohella korvataan kiinteämääräisesti 15 % suoria palkkakuluja vastaava määrä ja välillisiä kustannuksia ei korvata erikseen. Mallissa ei tarvita erillistä selvitystä kiinteämääräisestä osuudesta. Kiinteämääräisen rahoituksen mallia suositellaan erityisesti kehittämishankkeisiin sen mahdollistaessa kevyemmän hankehallinnon hankalasti todennettavissa olevien pienten välillisten kustannusten jäädessä kokonaan pois. Esimerkiksi ohjausryhmän kokous- ja matkakulut kuuluvat kiinteämääräiseen osuuteen, joita ei erikseen korvata. Sen sijaan hankehenkilöstön matkakulut voidaan laskuttaa toteutuneiden kustannusten mukaisesti.

Hankkeiden arviointi ja päätöksenteko sekä sovellettava lainsäädäntö

Etelä-Savon ELY-keskus arvioi hakumenettelyssä saapuneet hakemukset yhteistyössä muiden asianomaisten ELY-keskusten kanssa ja tekee esityksen sinisen biotalouden ohjausryhmälle rahoitettavista hankkeista. Ohjausryhmä arvioi hakemusten vaikuttavuuden sekä mahdollisen päällekkäisyyden muista rahoitusinstrumenteista rahoitettavien toimenpiteiden kanssa. Ohjausryhmäkäsittelyn jälkeen maa- ja metsätalousministeriö päättää hankkeiden rahoittamisesta ja siirtää määrärahan Etelä-Savon ELY-keskukselle hankkeiden rahoittamiseksi.

Hakumenettelyn toteuttamiseen ja tukien myöntämiseen sekä hallinnointiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Tuet myönnetään valtionavustuslain 5 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaisina hankeavustuksina kokeilu-, käynnistämisen-, tai kehittämishankkeisiin taikka muihin tarkoitukseltaan rajattuihin hankkeisiin. Rahoitusta ei myönnetä yritysten normaaleihin tuotannollisiin investointeihin.

Mikäli haettava tuki myönnetään valtioneutena, noudatetaan vähämerkityksisen tuen periaatteita komission asetuksen 1407/2013¹ mukaisesti.

De minimis -tuella tarkoitetaan vähämerkityksistä julkista tukea, jonka määrä on enintään 200 000 euroa nykyisen ja kahden edellisen verovuoden ajanjaksolla. Maataloudessa ja kalataloudessa de minimis -tuen raja on alhaisempi. Hakijan tulee ilmoittaa ennen tuen

¹ Komission asetus (EU) N:o 1407/2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen

myöntämistä kirjallisesti hakemuslomakkeessa, paljonko yritys on saanut eri viranomaisilta de minimis -tukea kuluvan ja kahden edellisen verovuoden aikana. Lisätietoja de minimis -tuesta löytyy työ- ja elinkeinoministeriön sivulta (<http://tem.fi/vahamerkityksinen-tuki-eli-de-minimis-tuki>).

Rahoitettavien hankkeiden viestintä

Rahoituksen saaneen hanketoteuttajan tulee huolehtia siitä, että hankkeesta tiedotetaan riittävästi ja tarkoituksenmukaisesti hankkeen aikana.

Hankkeen käynnistyessä hanketoteuttaja laatii hankkeelle viestintäsuunnitelman, jota tulee seurata ja päivittää tarpeen mukaan. Hankeviestinnän on oltava laajaa, hyvin kohdennettua ja laadukasta. Viestintää tehdään riittävän usein.

Tärkeimpiä viestintätoimia ovat hankkeen alkamisesta tiedottaminen ja erityisesti tuloksista viestiminen keskeisille kohderyhmille. Myös maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuille linkitetään tietoa biotaloushankkeiden tuloksista. Keskeisimmät viestinnän toimenpiteet, kuten aloitus ja tuloksista viestiminen, koordinoidaan maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Hankkeen toteuttajan tulee käyttää ulkoisessa viestinnässä hallituksen kärkihanke-logoa ja yhtenäisin tekstitunnistein, jotka maa- ja metsätalousministeriö toimittaa. Lisäksi tiedotettaessa on mainittava maa- ja metsätalousministeriö hankkeen rahoittajana. Maa- ja metsätalousministeriön logon käytöstä viestinnässä on sovittava etukäteen.